

OLIBSKO GLAGOLJSKO PETOKNJIŽJE

Pet glagoljskih matica krštenih župe Uznesenja BDM na Olibu, 1565.–1668. Priredio Pavao KERO, Zadar, Stalna izložba crkvene umjetnosti, 2011., str. XXVII, 63, 29, 17, 7, 14, 154 (Monumenta glagolitica Archidioecesis Iadertinae, vol. IV/1).

Glagoljska matica krštenih župe Uznesenja BDM na Olibu, 1743.–1805. Priredio Pavao KERO, Zadar, Stalna izložba crkvene umjetnosti, 2012., str. XXVI, 198, 218 (Monumenta glagolitica Archidioecesis Iadertinae, vol. IV/2).

Četiri glagoljske matice vjenčanih župe Uznesenja BDM na Olibu, 1566.–1681. Priredio Pavao KERO, Zadar, Stalna izložba crkvene umjetnosti, 2011., str. XXIV, 48, 34, 19, 7, 108 (Monumenta glagolitica Archidioecesis Iadertinae, vol. VI/1).

Glagoljska matica vjenčanih župe Uznesenja BDM na Olibu, 1730.–1821. Priredio Pavao KERO, Zadar, Stalna izložba crkvene umjetnosti, 2012., str. XXII, 90, 106 (Monumenta glagolitica Archidioecesis Iadertinae, vol. VI/2).

Tri glagoljske matice umrlih župe Uznesenja BDM na Olibu, 1613.–1771. Priredio Pavao KERO, Zadar, Stalna izložba crkvene umjetnosti, 2011., str. XXVIII, 30, 23, 99, 125 (Monumenta glagolitica Archidioecesis Iadertinae, vol. V).

Tridentski je sabor (1545.–1563.) naredio, da se u svakoj župi moraju voditi matične knjige krštenih i vjenčanih, a *Rimski ritual* iz 1614. godine nadopunio je taj popis naredivši, da se osim knjiga krštenih i vjenčanih moraju voditi i matice umrlih i krizmanih te knjige *stanja duša*. Poznato je, da je svakomu društvu potrebno neko vrijeme da bi se zakonske odredbe provele u život. Godine 1565., samo dvije godine nakon završetka koncilskih zasjedanja, počele su se voditi matične knjige na Olibu (Zadarska nadbiskupija). Župnik don Mihovil Selonić prvi je župnik, koji je počeo voditi matične knjige krštenih, a prvi upis nosi nadnevak 5. prosinca 1565. godine. U godinama najveće osmanlijske opasnosti, kada se turska vojska nalazila nadomak samomu Zadru, svega nekoliko godina prije Ciparskoga rata – na Olibu su se počele voditi matične knjige! To je iznimno značajan crkveni i kulturni događaj. U Zadru, sjedištu Zadarske nadbiskupije, matične se knjige vode od 1569. godine.

Olibska matična knjiga krštenih najstarija je matica u Zadarskoj nadbiskupiji, vjerojatno jedna od najstarijih sačuvanih matičnih knjiga na hrvatskom prostoru, ali i u Europi. Olibske matične knjige vjenčanih počele su se voditi gotovo istodobno s maticama krštenih, tj. 1566. godine. Iako bismo pojavu matičnih knjiga umrlih očekivali tek nakon 1614. godine, u Zadarskoj su se nadbiskupiji te matice počele voditi

i ranije: u Katedralnoj župi sv. Stošije 1597., u župama Pašman i Žman 1607., u Sukošanu 1608., na Silbi 1609., u Banju i Molatu 1612., te Olibu, Ravi i Salima 1613. godine.

Tko je zaslužan, da su se u Zadarskoj nadbiskupiji matične knjige umrlih počele voditi nakon Tridentskoga sabora (koji to nije naredio), a prije 1614., kada je stupila na snagu odredba o vođenju matičnih knjiga umrlih? Možda nećemo biti daleko od istine, ako kažemo, da je za to zaslužan nadbiskup zadarski Minuccio Minucci (1596.–1604.) koji je u Zadru provodio koncilске odluke, pa je vjerojatno ranije znao, da se sprema odredba iz 1614. godine, te je preporučio ili naredio vođenje matičnih knjiga umrlih. Olibska matica umrlih, premda nije najstarija glagoljska matica umrlih u Zadarskoj nadbiskupiji, obrađena je u nizu *Monumenta glagolitica*, kako bi se prikazala cjelina najstarijih olibskih matičnih knjiga.

Zbirka olibskih matica sadrži ukupno 14 sačuvanih knjiga, koje su u faksimilu i latiničnoj transliteraciji objavljene u pet svezaka niza *Monumenta glagolitica Archidioecesis Iadertinae* – matice krštenih u vol. IV/1 *Pet glagoljskih matica krštenih župe Uznesenja BDM na Olibu, 1565.–1668.* i vol. IV/2 *Glagoljska matica krštenih župe Uznesenja BDM na Olibu, 1743.–1805.*; matice vjenčanih u vol. VI/1 *Četiri glagoljske matice vjenčanih župe Uznesenja BDM na Olibu, 1566.–1681.* i vol. VI/2 *Glagoljska matica vjenčanih župe Uznesenja BDM na Olibu, 1730.–*

1821.; a matica umrlih u vol. V *Tri glagoljske matice umrlih župe Uznesenja BDM na Olibu, 1613.–1771.* Ove matične knjige koje je za tisak priredio Pavao KERO, predstavljaju olibsko glagoljsko petoknjižje – crkveni, kulturni, uljudbeni, glagoljski spomenik najviše kategorije. Sada su pristupačnije za znanstveno proučavanje – onomastičko, sociološko, demografsko, jezično i paleografsko.

Do dvije će godine uljudeni svijet bilježiti (a zasigurno i slaviti) 450. obljetnicu vođenja matičnih knjiga i tada će biti zapisano, da je olibska župa u Zadarskoj nadbiskupiji bila među prvima u katoličkom svijetu, koja je provela u život crkvene odredbe o vođenju matičnih knjiga – jednu od temeljnih ustanova današnjega uljudenoga društva. Naši stari župnici glagoljaši nisu bili samo dušobrižnici, odgojitelji puka, nego i naši prvi matičari. Popisi župnika u knjigama našega niza *Monumenta glagolitica* zaslužuju dodatnu pozornost, jer su to i popisi naših matičara koje smo, možda, zaboravili. Nezaboravni i velezaslužni iški župnik don Vladislav Cvitanović prije sedam desetljeća počeo je popisivati glagoljske spomenike na zadarskom području, a 1949. god. objavio je svoj prvi rad u *Starinama* (knj. 42) Hrvatske akademije znanosti i umjetnosti. Stazama don Vladislava Cvitanovića krenuo je don Pavao Kero, ravnatelj Stalne izložbe crkvene umjetnosti u Zadru – čija je Uprava pokrenula niz *Monumenta glagolitica* kojim bi se mogle podičiti i značajnije kulturno-

znanstvene ustanove. U tom je nizu do sada objavljeno osam svezaka glagoljskih kodeksa. Ne smijemo zaboraviti potporu tomu crkveno-kulturnomu projektu akad. Anice Nazor koja je najsavjesnije recenzirala olibsko glagoljsko petoknjižje, a ranije i bibinjsko glagoljsko troknjižje. Svima želimo ustrajnost i uspjeh u daljnjem radu.

PAVAO GALIĆ